

Teir sigldu úti

Síðsta bókin frá Niels Juel Arge útkomin

Niels Juel Arge, doyði áðrenn bókin var liðug, men synirnir hava lagt seinastu hond á verkið. Tað var heldur ikki ætlanin at fleiri bókur skuldu koma út enn hesar fimm í røðini um teir sum sigldu úti undir seinna heimsbardaga

JÚSTINUS EIDESGAARD

Nú er síðsta bókin útkomin, sum Niels Juel sjálvur hevur skrivað. Fimta bindið í røðini um teir feroyingar, sum sigldu úti undir krigum. Hann doyði í vár eftir stutta sjúkraleigu.

Niels Juel hevur reist ein bókmentavarða yvir teir mongu feroyingarnar, sum vistu mannsevi, uttanfyri landoddarnar, í svárastu tíð heimurin hevur upplivað.

Tá Niels Juel fór undir hetta bókaverk, visti hann ikki hvussu drúgt tað fór at vera. Hann visti, at talan fór at vera um meir enn eina bók, men hann visti ikki hvussu nógv og tí valdi hann heldur at seta eina stjørnu á ryggin heldur enn tó. Seinasta bókin hevur fimm stjørnur.

Niels Juel var ikki ungur, tá hann fór undir at skriva bókur, tann fyrsta kom í 1977. Men hann fekk rættuliga blóð á tonna. Seinastu 11 árin er ein bók komin um árið uttan slit.

Synirnir hava hjálpt pápanum við bókunum og vit hava práttað við Jógvan Arge um seinastu bókina.

– Áðrenn pápi gjørdist sjúkur hevði hann avgjørt at fimm bókur skuldu verða í hesi røðini. Í seinastu bókini hevur hann savnað alt tilfarið sjálvur, og hann hevur skrivað meginpartin, sigur Jógvan Arge.

– Tá hann fór undir hetta bókaverk, kom hann millum annað í samband við

Lill Mohr, sum býr í Spania og Halgír Winther, sum býr í Danmark. Hesir høvdu verið úti undir krignum og teir vistu um so nógv arðrar, sum eisini høvdu verið úti. Tá fyrsta bindið var útkomið, setti eisini ein rúgvu av fólki seg í samband við pápa og tey kundu antin greiða frá, ella visa á fólk, sum høvdu nakað at siga um hendan partin av øðrum heimsbardaga. Fólk fingi íblástur av fyrstu bókini, sigur Jógvan Arge.

– Pápi var eisini uttanlands og kannaði tilfar. Ein sum hevur verið sera hollur stuðul er Paul Thygesen, professari, sum hevur við Frihedsfonden at gera. Hann gjørdi eisini eitt stórt arbeiði fyri, at feroyingar kunnu fáa krigspensjón, sigur Jógvan Arge.

– Eg haldi ikki, at nakað annað verk hevur nýtt hendan vinkulin at lýsa stríðsárin. Tað finnst nógv bókur um hvussu einstaklingar hava upplivað kriggið. Tað finnst eisini bókur um einstøk skip. Men tað finnst einki bókaverk, sum nýtir so nógvar einstaklingar, fyri at lýsa hvussu tað var at sigla undir seinna heimsbardaga. Við útgangspunkti í nøkrum einstøkum feroyingum, hevur pápi lýst seinna heimsbardaga, sæddur við feroyiskum eygum. Hann hevur eisini lagt stóran dent á at vera objektivur, tað vil siga, at hann hevur ikki bert tikið teir við sum

sigldu hjá teimum sameindum, men ei-íni lýst viðurskiptini hjá teimum, sum sigldu undir týskum hervaldi, sigur Jógvan Arge.

Liggur nógv eftir pápa tin, sum ikki er útgivið?

– Grundarlagið undir øllum útgávuvirkseminum hjá pápa hevur verið tær 100 tals samrøður, hann hevur havt við fólk í útvarpinum gjøgnum 30 ár. Talan er um nógv og spennandi virksemin og spurningurin er hvussu tað skal lagast til bókaútgávu. Tað kundi kundi hugsast, at hetta tilfar kundi verið nýtt, um ein ævisøga varð skrivað, um tilfarið varð kombinerað við samtiðina í ævisøguni. Annars liggja stubbar her og der, sigur Jógvan Arge.

– Pápi var ein ógvuliga skjótt arbeiðandi maður. Hann hevur givið 18 bókur út seinastu 18 árin. Hann arbeiðir ógvuliga miðvist og hann var ikki bangin fyri at royna nakað nýtt. Hann var 65 ára gamal, tá hann fyrstu ferð settist við eina teldu og hann arbeiðir við hesi til sín doyggjandi dag, sigur Jógvan Arge.

– Eg minnst einki til, at hann, sum yngri, hevði ætlanir um at gerast rithøvundur. Men tá Argir fylti 150 og hann skrivaði bók um bygdina, har hann var ættaður fekk hann rættuliga hugin at skriva, sigur Jógvan Arge.

– Áðrenn hann doyði ætlaði hann at skriva Flagg-

Klemint Thomsen úr Skopu fór sum blaðungur til Kanada at sigla við trolara. Í 12 ár sigldi hann sum trolaraskipari. 42 ár gingu áðrenn hann kom heimaftur til Føroya at vitja. Hann sigldi undir seinna heimsbardaga við einum armeraður trolara, ið var nýttur til vaktarskip

søguna av nýggjum, tí so nógv nýtt tilfar er komið fram í hesum máli, sigur hann.

Hvat heldur tú er orsøkin til, at feroyingar hava so stóran áhuga fyri síðsøguligum bókum?

– Orsøkin er helst, at slíkar bókur viðgera dagliga umhvørvið vit liva í og at fólk kenna seg aftur. Í Feroyum hevur eisini altíð verið tosað nógv um ætt og hendingar, og tey flestu eru skyld við onkran sum er nevndur í bókini, sigur Jógvan Arge.

Seinasta bókin er skorin eftir sama leisti sum undanfarna. 20 ymskir feroyingar greiða frá hvussu teir upplivuð seinna heimsbardaga meðan teir sigldu við skipum undir útlendskum flaggi. Bókaroðin ger greitt, at feroyingar vóru í nánd so at siga allastaðni, har nakað hendi undir heimsbardaganum.

Fyrsti kapitulin í bókini er ognadur høvundanum sjálvum. Har verður skrivað um hansara livsleið og fyri í treytr fyri at skriva 18 bókur, sum eru komnar út síðan 1978. Í bókini er fullgiggjað yvirlið øll nøvn, sum koma fyrri í bókaroðini og eisini er skipayvirlið yvir tey

skip, sum eru nevnd í røðini. Bókin er spennandi lesnaður og myndir nar eru við

tíl at geva síðunum liv. Síðsta bókin hjá Niels Juel Arge er 200 síður.

Niels Juel var ikki nakar ungur maður, tá hann byrjaði sum rithøvundur. Men tá hann endiliga fór í gongd, so kom ferð ár. Hann gav 18 bókur út í 18 ár har av teir seinastu 11 smúðu seg um seinna heimsbardaga

Triggr fróir studentar í 1940. Frá vinstru Marner Simonsen, Niels Juel Arge, sáli og Erling Eidesgaard, sáli, úr Oyndarfirði